

Suvestinė redakcija nuo 2020-01-01 iki 2021-12-03

Įstatymas paskelbtas: TAR 2017-05-02, i. k. 2017-07282

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
BŪTINŲJŲ PRIEMONIŲ, SKIRTŲ APSISAUGOTI NUO TREČIŲJŲ ŠALIŲ
NESAUGIŲ BRANDUOLINIŲ ELEKTRINIŲ KELIAMŲ GRĖSMIŲ,
ĮSTATYMAS**

2017 m. balandžio 20 d. Nr. XIII-306
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimas,

siekdamas, kad kaimyninės trečiosios šalys, plėtodamos branduolinių elektrinių statybų projektus, atsižvelgtų į Lietuvos Respublikos interesus, ypač dėl statybos aikštelių parinkimo, ir laikytųsi aukščiausių tarptautinių aplinkosaugos bei branduolinės ir radiacinės saugos reikalavimų ir savo įsipareigojimų šiose srityse;

atsižvelgdamas į tai, kad šalia Lietuvos tankiai apgyvendintų teritorijų ir sostinės Vilniaus Baltarusijoje, Astravo rajone, statoma branduolinė elektrinė, kad Rusijos Federacijos Karaliaučiaus srityje pradėta ir šiuo metu laikinai sustabdyta branduolinės elektrinės statyba, kurią vis dar planuojama tęsti, ir į šių veiksmų potencialias grėsmes Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui, aplinkai ir visuomenės sveikatai,

p r i i m a šį įstatymą.

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

Šis įstatymas nustato Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos ir elektros energijos rinkos apsaugos nuo elektros energijos patekimo iš trečiųjų šalių, kuriose yra nesaugių branduolinių elektrinių, bendruosius įgyvendinimo principus, sąlygas ir etapus, taip pat tvarką, kaip Lietuvos Respublika įvertina tokių elektrinių statusą ir jų keliamas grėsmes Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui, aplinkai ir visuomenės sveikatai.

2 straipsnis. Šio įstatymo sąvokos

1. **Nesaugi branduolinė elektrinė** – kaimyninėje trečiojoje šalyje statoma ar veikianti branduolinė elektrinė, kurią projektuojant, įrengiant ar eksploatuojant nebuvo laikomasi

aplinkosaugos ar branduolinės ir radiacinės saugos reikalavimų, buvo pažeisti tarptautiniai susitarimai, tarptautinės konvencijos ir kuri dėl geografinės padėties ar technologinių ypatumų kelia grėsmę Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui, aplinkai ir visuomenės sveikatai.

2. Kitos šiame įstatyme vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos branduolinės energijos įstatyme, Lietuvos Respublikos branduolinės saugos įstatyme, Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatyme, Lietuvos Respublikos energetikos įstatyme, Lietuvos Respublikos radiacinės saugos įstatyme.

3 straipsnis. Trečiųjų šalių branduolinių elektrinių pripažinimas nesaugiomis

1. Dėl branduolinės elektrinės pripažinimo nesaugia turi būti vertinamos trečiosiose šalyse veikiančios ar statomos branduolinės elektrinės, esančios arčiau kaip 100 kilometrų nuo Lietuvos Respublikos sienos ir į kurių išplėstinę avarinio planavimo zoną patenka Lietuvos Respublikos teritorijos dalis.

2. Trečiųjų šalių branduolinės elektrinės pripažįstamos nesaugiomis, jeigu dėl jose kilusių neišvengiamų įvykių ar branduolinių ir radiologinių avarijų kiltų grėsmė žmonėms ir aplinkai dėl žalingo jonizuojančiosios spinduliuotės poveikio tankiai apgyvendintose Lietuvos Respublikos vietovėse gyvenantiems žmonėms, tektų masiškai evakuoti gyventojus, suteikti prieglobstį ar taikyti kitas apsaugos priemones, kiltų būtinybė atskirose teritorijose riboti ūkinę veiklą.

3. Vertinant trečiosiose šalyse veikiančią ar statomą branduolinę elektrinę dėl jos pripažinimo nesaugia, turi būti atsižvelgiama į šiuos kriterijus:

1) branduolinės elektrinės geografinę padėtį ir statybos aikštelės parinkimo tinkamumą – gyventojų skaičių poveikį galinčiose patirti teritorijose, atstumą iki pagrindinių valstybės institucijų, elektrinės statybos aikštelės pasirinkimo pagrįstumą, įskaitant tinkamą gamtos reiškinių ir žmogaus veiklos galimai sukeltų poveikių įvertinimą, galimą užterštumo mastą ir padarinius neišvengiamų įvykių ar branduolinių ir radiologinių avarijų atveju, ekstremaliųjų situacijų valdymo, gyventojų apsaugos priemonių taikymo poreikį ir galimybes, regiono geografinius, demografinius, meteorologinius, klimato ir kitus svarbius ypatumus;

2) vertinamos branduolinės elektrinės technologinius ypatumus – konkrečius saugą užtikrinančius projektinius sprendinius, statybos ir eksploatavimo faktinio įgyvendinimo aplinkybes;

3) pasirengimą eksploatuoti branduolinę elektrinę ir branduolinės saugos užtikrinimą – ar elektrinę statančios arba eksploatuojančios valstybės institucijos, organizacijos ir tiekėjai yra besąlygiškai įsipareigoję užtikrinti atitiktį branduolinės ir radiacinės saugos ir žmonių saugumo reikalavimams visais – nuo statybos aikštelės parinkimo, projektavimo, statybos, pripažinimo tinkama eksploatuoti iki eksploatavimo nutraukimo – branduolinės elektrinės veiklos etapais;

4) tarptautinių saugos reikalavimų laikymąsi – ar valstybė, parinkdama branduolinės elektrinės statybos aikštelę, ją projektuodama, statydama ir eksploatuodama, laikosi Jungtinių Tautų branduolinės saugos konvencijos, tarpvalstybinių susitarimų ir sutarčių bei Tarptautinės atominės energijos agentūros nustatytų saugos standartų ir gerosios praktikos rekomendacijų, įskaitant Tarptautinės atominės energijos agentūros, Europos Komisijos, Lietuvos Respublikos Vyriausybės įvertinimų, atliekamų vadovaujantis Europos branduolinės saugos reguliavimo institucijų grupės (ENSREG) ir Vakarų Europos šalių branduolinės saugos reguliavimo institucijų asociacijos (WENRA) paskelbtais dokumentais;

5) aplinkosaugos reikalavimų laikymąsi – ar valstybė, parinkdama branduolinės elektrinės statybos vietą, statydama ar eksploatuodama branduolinę elektrinę, laikosi Jungtinių Tautų poveikio aplinkai įvertinimo tarpvalstybiniame kontekste konvencijos (Espo konvencijos), Jungtinių Tautų konvencijos dėl teisės gauti informaciją, visuomenės dalyvavimo priimant sprendimus ir teisės kreiptis į teismus aplinkosaugos klausimais (Orhuso konvencijos), Jungtinių Tautų tarpvalstybinių vandentakių ir tarptautinių ežerų apsaugos ir naudojimo konvencijos, tarpvalstybinių susitarimų ir sutarčių bei tarptautinių organizacijų nustatytų aplinkosaugos reikalavimų;

6) tarpvalstybinį bendradarbiavimą – ar valstybė, statanti ar eksploatuojanti branduolinę elektrinę, yra su Lietuvos Respublikos Vyriausybe suderinusi elektrinės statybos vietą, atsižvelgiant į pasirengimo avarijoms ir jų likvidavimo planus, jos atvirumą, įsipareigojimą dalytis Lietuvos Respublikos žmonių saugumui ir aplinkos apsaugai svarbiais duomenimis ir planais, į gautas pastabas, kad savo veiksmais nesukeltų finansinių praradimų Lietuvos Respublikai ar nepadarytų žalos visuomenei ir aplinkai;

7) kitas aplinkybes, dėl kurių gali kilti grėsmės nacionaliniam saugumui, aplinkai ir visuomenės sveikatai.

4. Dėl branduolinės elektrinės pripažinimo nesaugia sprendžia Lietuvos Respublikos Seimas, atsižvelgdamas į Lietuvos Respublikos Vyriausybės pateiktą vertinimą. Lietuvos Respublikos Seimui įstatymu pripažinus trečiosios šalies branduolinę elektrinę nesaugia, elektros energijos importo iš trečiosios šalies, kurioje veikia nesaugi branduolinė elektrinė, veikla, taip pat elektros energijos, pagamintos trečiojoje šalyje, kurioje veikia nesaugi branduolinė elektrinė, prekybos dvišalių sutarčių pagrindu ir tiekimo veikla yra kelianti grėsmę Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui, aplinkai ir visuomenės sveikatai. Elektros energijos importo iš trečiosios šalies, kurioje veikia nesaugi branduolinė elektrinė, veikla apima elektros energijos, pagamintos trečiojoje šalyje, kurioje veikia nesaugi branduolinė elektrinė, tiekimą persiunčiant ją tiesiogiai Lietuvos Respublikos ir trečiosios šalies jungiamosiomis linijomis ar persiunčiant tranzitu per kitos valstybės elektros energetikos sistemą, siekiant šią elektros energiją realizuoti

Lietuvos Respublikos elektros energijos rinkoje Prekybos elektros energija taisyklėse nustatyta tvarka.

Straipsnio dalies pakeitimai:

Nr. [XIII-2705](#), 2019-12-19, paskelbta TAR 2019-12-27, i. k. 2019-21326

5. Pirmą kartą Lietuvos Respublikos Vyriausybė šiame straipsnyje numatytą vertinimą atlieka dėl Baltarusijoje, Astravo rajone, statomos branduolinės elektrinės ir jį Lietuvos Respublikos Seimui pateikia ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo šio įstatymo įsigaliojimo. Kiti vertinimai vadovaujantis šiuo straipsniu atliekami paaiškęjus, kad trečiojoje šalyje yra vykdoma branduolinės elektrinės, atitinkančios šio straipsnio 1 dalyje nurodytus kriterijus, statyba ir toks vertinimas dėl šios branduolinės elektrinės nebuvo atliktas anksčiau.

6. Atliekant šiame straipsnyje nustatytą vertinimą, Lietuvos Respublikos Vyriausybės prašymu dalyvauja ir išvadas teikia kompetentingos valstybės ir savivaldybių institucijos, įmonės, įstaigos ir organizacijos.

4 straipsnis. Apsaugos priemonės

1. Į Lietuvos Respublikos elektros energijos rinką negali patekti elektros energija iš trečiųjų šalių, kuriose veikia nesaugios branduolinės elektrinės, išskyrus energiją, būtiną Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos patikimumui užtikrinti. Lietuvos Respublikos energetikos sistemoje veikiantys akumuliaciniai elektros galios pajėgumai (Kruonio hidroakumuliacinė elektrinė) negali būti naudojami trečiųjų šalių nesaugių branduolinių elektrinių elektros akumuliacijos poreikiams tenkinti.

2. Išduotų leidimų importuoti elektros energiją iš trečiosios šalies, kurioje veikia nesaugi branduolinė elektrinė, galiojimas panaikinamas nuo įstatyme, kuriuo Seimas pripažino trečiosios šalies branduolinę elektrinę nesaugia, nurodytos datos, o jeigu data nenurodyta, – nedelsiant juos išdavusios institucijos sprendimu teisės aktų nustatyta tvarka nuo tokios nesaugios branduolinės elektrinės elektros energijos gamybos veiklos pradžios. Informaciją apie nesaugios branduolinės elektrinės elektros energijos gamybos veiklos pradžią leidimą importuoti elektros energiją iš trečiosios šalies išdavusiai institucijai pateikia Lietuvos elektros energijos perdavimo sistemos operatorius, gavęs tokią informaciją iš trečiosios šalies perdavimo sistemos operatoriaus arba savarankiškai užfiksavęs veikiančių elektros energijos gamybos pajėgumų pokytį trečiosios šalies elektros energetikos sistemoje. Nesaugios branduolinės elektrinės elektros energijos gamybos veiklos pradžios data šio įstatymo tikslais laikoma perdavimo sistemos operatoriaus pranešimo apie tokios veiklos pradžią diena. Nauji leidimai importuoti elektros energiją iš trečiosios šalies, kurioje veikia nesaugi branduolinė elektrinė, nėra išduodami.

Papildyta straipsnio dalimi:

Nr. [XIII-2705](#), 2019-12-19, paskelbta TAR 2019-12-27, i. k. 2019-21326

3. Iki Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos sujungimo su kontinentinės Europos tinklais darbui sinchroniniu režimu 2020 m. turi būti taikomos su patikimu Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos veikimu suderinamos techninės priemonės, leidžiančios mažinti elektros energijos patekimo iš trečiųjų šalių, kuriose yra nesaugių branduolinių elektrinių, apimtį. Po Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos sujungimo su kontinentinės Europos tinklais darbui sinchroniniu režimu neturi likti galimybių į Lietuvos elektros energetikos sistemą tiesiogiai patekti elektros energijai iš trečiųjų šalių arba į Lietuvos elektros energetikos sistemą gali patekti tik tokia apimtimi, kuri gali būti reikalinga dėl techninių priežasčių po desinchronizavimo nuo Nepriklausomų Valstybių Sandraugos šalių elektros energetikos sistemos (IPS / UPS), įskaitant Kaliningrado (Karaliaučiaus) sritį.

Straipsnio dalies numeracijos pakeitimas:

Nr. [XIII-2705](#), 2019-12-19, paskelbta TAR 2019-12-27, i. k. 2019-21326

5 straipsnis. Apsaugos priemonių įgyvendinimo nuostatos ir etapai

1. Lietuvos Respublikos Seimui įstatymu pripažinus trečiosios šalies branduolinę elektrinę nesaugia, Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliota institucija ne vėliau kaip per tris mėnesius parengia ir patvirtina šio įstatymo 4 straipsnyje nurodytų apsaugos priemonių įgyvendinimo planą (toliau – priemonių planas), koordinuoja ir prižiūri jo įgyvendinimą.

2. Priemonių planas rengiamas ir įgyvendinamas atsižvelgiant į šio įstatymo nuostatas ir Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos integracijos į Europos elektros energetikos sistemas įstatymo nuostatas dėl Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos sujungimo su kontinentinės Europos elektros tinklais darbui sinchroniniu režimu būtinųjų sąlygų.

3. Lietuvos Respublikos elektros perdavimo sistemos operatorius elektros energetikos sistemos desinchronizavimo nuo Nepriklausomų Valstybių Sandraugos šalių elektros energetikos sistemos (IPS / UPS) ir sujungimo su kontinentinės Europos elektros tinklais darbui sinchroniniu režimu veiksmų planą rengia ir įgyvendina atsižvelgdamas į šio įstatymo bei Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos integracijos į Europos elektros energetikos sistemas įstatymo nuostatas, sąlygas ir reikalavimus.

4. Šio įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nurodytos sąlygos turi būti užtikrintos ne vėliau nei iki nesaugios branduolinės elektrinės eksploatacijos pradžios.

6 straipsnis. Apsaugos priemonių įgyvendinimo sąlygos

Valstybės ir savivaldybių institucijos, Lietuvos Respublikos elektros perdavimo sistemos operatorius, taip pat kitos įmonės, įstaigos ir organizacijos pagal kompetenciją teisės aktu nustatyta tvarka ir sąlygomis dalyvauja ir priima sprendimus, reikalingus šiam įstatymui ir priemonių planui tinkamai įgyvendinti.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentė

Dalia Grybauskaitė

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas

Nr. [XIII-2705](#), 2019-12-19, paskelbta TAR 2019-12-27, i. k. 2019-21326

Lietuvos Respublikos būtinųjų priemonių, skirtų apsisaugoti nuo trečiųjų šalių nesaugių branduolinių elektrinių keliamų grėsmių, įstatymo Nr. XIII-306 3 ir 4 straipsnių pakeitimo įstatymas